

Száz év egyetemi sportja

A szegedi egyetem testnevelés- és sporttörténete

A TESTKULTÚRA, a testi nevelés igénye már a középkori egyetemeken jelentkezett. Comenius és Pestalozzi nyomán a XIX–XX. század felismeri a szellemi képzés egysírtetését és a testnevelés fontosságát. Ez a felismerés nagy hangsúlyt kap Spencer, Jahn és mások elméleti munkáiban. A marxizmus klasszikusai sem hagyták figyelmen kívül a modern gyáriparral jelentkező monoton emberi munka miatt felmerülő egészségügyi károsodásokat és a testmozgásra, felfrissülésre. Ezek a biológiai szempontok segítettek elő a XX. sz. elején a rendszeres sportolás kialakulását, amihez a századforduló után nagy mértékben hozzájárultak az egyre előtérbe kerülő katonai megfontolások, főleg a testnevelés vonatkozásában.

Erdély egyik kulturális centrumában az 1872-ben alapított Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen — a Szegedi F. J. T. E. jogelődje — élénk testnevelés- és sporttevékenység folyt a kérdéses időben. Egyetemünk közül az elsők között itt merült fel a kötelező testnevelés bevezetésének gondolata, jórészt honvédelmi céllal, de egészségügyi megfontolással. Külön kiemelendő, hogy talán a Kolozsvári Egyetemi Tanács tárgyalta először, hogy a sportot az egyetem szerves részévé kell tenni! (Ma is aktuális kérdés és természetes igény!) Az egyetem mintegy összekapcsolta a várost a kialakuló sportélettel és előkelő helyet foglalt el az erdélyi sporteredmények elérésében egyesülte, a KEAC révén.

AZ EGYETEMI FAKULTATÍV testnevelés és a KEAC között igen szoros és gyümölcsöző kapcsolat alakult ki. 1897-ben a fennállás 25 éves jubileumán 800, majd 1912-ben már 2300 hallgatóval rendelkező egyetem igazi bázisa lett az erdélyi, sőt az egész magyar sportnak. Erdemes, és azt hiszem tanulságos kiragadni pl. az 1909/10-es tanév testgyakorlati oktatását egy esetleges összehasonlítást és viszonyítás érdekében. A hallgatók heti 60 órában sportolhattak kezdő-, haladó- és versenyző csoportokban az egyetemi torna- és vívótérben. Az első félévi összesen 700 órán átlag 23 egyetemi hallgató és 5 egyetemen kívül álló vett részt. A fiatalokkal rendszeresen foglalkoztak tornatanárok és vívómesterek, akik az állóképesség és ügyesség szempontjából felméréseket is végeztek. A foglalkozásokon a következő sportágak szerepeltek: sporttorna, vívás, ökölvívás, birkózás, testnevelési és katonai rendgyakorlatok. Mindemellett ünnep- és vasárnapokon lehetőség nyílt csoportos kirándulásokra és labdarúgó mérkőzésekre. Ezek az adatok is világosan mutatnak arra, hogy milyen komoly erőfeszítéseket tett a KEAC a tömegsport megteremtésére.

A KEAC MŰKÖDÉSÉT és szereplését szintén érdemes szemügyre venni ebben az időszakban néhány érdekesebb eredmény megemlékezésével. Az egyesült sportoló tagsága mintegy 371 főt számlált. Évi 3000 korona állami támogatásban részesült, amit csekély tagdíjbevétel pótolt. A pályahány már ekkor égető probléma volt, és egy megbízott iparbizottság kereste a megoldás útját főleg az atlétika fejlődése érdekében. A KEAC versenyzői gyakran indultak — tegyük hozzá igen jó eredménnyel — országos- és nemzetközi versenyeken atlétika, birkózás, és vívás sportágakban.

Somodi István, aki 1908-ban a londoni olimpián ezüstérmet szerzett magasugrásban, 1909-ben a BEAC verse-

nyén 186 cm-rel országos csúcstartó lett. A MASZ eredményei elismerésként 1910-ben kitüntette a legjobb magyar atléta címmel. Nemcsak atlétikában, birkózásban is akadt komoly eredmény. Papp Jenő a középsúlyban több országos verseny megnyerése mellett fősikolai bajnok volt. Meg kell még jegyezni, hogy a fősikolai bajnokságoknak kialakuló félben volt a később egészen komoly rangja — nem úgy, mint napjainkban. Már ekkor kiemelkedő eredményeket ért el Pósta Sándor, a KEAC elnöke kard- és törvívásban. Több nemzetközi viadalon szerzett értékes helyezést, mint pl. Csehország bajnokságán kardban, holtversenyben lett második, míg törrel 85 induló közül 3. Az 1910. jún. 5–8. között Ferrarában rendezett versenyen 103 induló közül az 5. helyezést érte el kardvívásban. Nemzetközi sikereit a szövetség átíratban ismerte el. Pósta Sándor sportpályafutásának csúcspontja az 1924-es párizsi olimpia, ahol a kard egyéniben olimpiai bajnok, majd csapatban Bertl, Schenker és Tersztyánszky társaságában ezüstérmes, míg tör csapatban bronzérmes lett.

A KEAC tehát szép eredményt ért el a sport terén, az egyetem pedig komoly sikereket és úttörő kezdeményezést valhat magának az egyetemi testnevelés vonatkozásában. Bár anyagi gondok, pályahány és egyéb problémák jöcskán adódtak, de az az egyetemi ifjúság, amely ezen sportkör bázisát képezte, lelkesedésével, sportszeretettel erejéhez mérten — néhány segítőkész sportbarát odaadó támogatásával — igyekezett legyőzni a nehézségeket.

AZ I. VILÁGHÁBORÚ befejezésével és a Tanácsköztársaság bukásával a trianoni békeszerződés értelmében Erdély Románia része lett. Az egyetem folytonosságát 1920. februárjában Budán biztosították, majd az 1921. XXV. t. c. alapján a FJTE Szegedre került át. Ettől az időtől kezdve az egyetemi testnevelés és sport új irányba fejlődött.

(Folytatása következik)
ZSEMBERY ANTAL

A kísérlet sikerült!

Az 1969. február 1-től kísérletképpen megkezdett új ösztöndíjrendszert megelőző felmérések alapján már világos volt, hogy a JATE-n a hallgatók többségére előnyös hatású lesz az új állami támogatási rendszer.

A juttatások nagyobb mértékben növekedtek, mint a térítések. A kettő közötti többlet jórészt az új ösztöndíj forrás-összeg megnövekedéséből származik. (AJK 158%; BTK 195%; TTK 158%). A juttatások és térítések különböző egyedi szociális kategóriáiként lényeges eltéréseket mutatnak. De: a hallgatóknak 49,5%-át kitevő első és második kategóriások kedvezőbb helyzetbe kerültek, mint a régi ösztöndíj-rendszerben, a 22%-ot kitevő harmadik kategóriások pedig tudják fedezni a juttatásokból a térítéseket. Tehát a hallgatóknak 71,5%-a vagy jobban járt vagy korábbi helyzetéhez képest változás nem áll be. (Csak az első évfolyam helyzete hátrányos, akiknél az alacsony ösztöndíj-kvóta következtében a térítés növekedését nem egyenlíti ki a juttatás.)

Az elmúlt félévben a JATE-n a szociális támogatás 105 000 forinttal, a tanulmányi ösztöndíj pedig 298 250 forinttal haladta meg az előző évit! A szociális támogatás új rendszere szerint a fizikai dolgozók gyermekei a korábbiánál lényegesen jobb helyzetbe kerültek. Ugyanakkor a tanulmányi munka fokozott anyagi megbecsülése maga után vonta a tanulmányi eredmények megnövekedését (összegyetemi vonatkozásban 0,26-al javult az átlag) — részben ez eredményezte a tanulmányi ösztöndíj megnövekedését valamennyi karon. A tanulmányi ösztöndíj odaítélésénél bebizonyosodott, hogy helyesen alkalmazták az alapszervezetek vezetői és az elbírálásnál azt az alapelvet, miszerint a tanulmányi munka mellett a KISZ-munkában végzett tevékenységet is megfelelően értékelték. Az alapszervezeti rangsorolások — me-

lyeket a diákjelölti bizottságok szinte kivétel nélkül elfogadtak és a hallgatók többsége is elégedetten nyugtázott — körültekintő, felelősségteljes munkáról tanúskodtak.

A problémákat olyan kérdések jelentették, mint pl. az első évfolyam hátrányos helyzete; a fiatal házaspárokkal rendezetlen körülményei, az eltartókkal közös háztartásban élő nyugdíjasok besorolása. Természetesen az illetékesekhez is eljuttatták ilyen irányú észrevételeiket a kísérlet kiértékelői és megoldásuk várható.

SZ. M.

Gólyafürdő

ÖTEN voltak. Négy fiú és egy lány. A Tisza-híd közvetlen közelében ruhától ugrottak egymásután a folyóba, hogy aztán ugyanacsak sebesen igyekezzenek kijelölni a vízbe, amely bizony mostmár egyáltalán nem olyan marasztaló-hívogató hőmérsékletű, mint a meleg nyári napokban volt.

Ki is úsztak mind az öten baj nélkül, bár kicsit kékre-lilára váltan s dideregve tocsogó ruháikkal fogadták a parton összegyűlt publikum — mert ilyenkor mindig van közönség — szerencsekívánatait, gratulációit a nem mindennapi „alakítás” okára vonatkozóan; bár kétségtelen, hogy maga az alakítás is megérdemelte legalább is az érdeklődést.

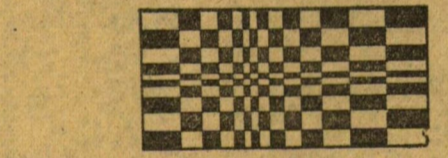
A fürdő ugyanis egy fogadalom kötetkezése. Ok öten — a nevüket tapintatból elhallgatjuk — megfogadták, hogy ha felveszik őket az egyetemre ruhástól beugranak a Tiszába, bármilyen legyen is a víz, meg az idő. A felvételi sikerült. A fogadalmat — minthogy tanúk előtt esett, meg a hecc is megért ennyit — teljesíteni kellett. A ruhák ugyan erre az alkalomra szerzett, kopott, kinőtt, használhatatlan öcskaszagok voltak, azokért nem volt kár. De kár lett volna az öt közül valamelyik gólyáért, hiszen — ha a víz még hidegebb, az idő még rosszabb — tragikusan is végződhetett volna ez a gólyafürdő.

S HA MÁR a fogadalomnál tartunk: bár ugyanígy megtartanák a tanulási, fegyelmelzésre, társadalmi munkára, közösségi magatartásra tett ígéreteiket, az öt, S velük a többiek. Azok is, akik nem járódték.

KISZ-csoportok!

Az ősz minden szépségével vár benneteket a Dunakanyar. Szervezetek kirándulást erre a festői tájra. Az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda üdülőtelepei várnak benneteket. Kedvezményes feltételek mellett biztosít helyet a minden igényt kielégítő Verőcei Üdülőtelep. Szállás 4 személyes kis faházakban, sportpályák; úszómedence; saját zenekar, naponta tánc; számtalan túralehetőség a környékre (erdői kisvasúton Királyrétre; kisvasúton, gyalogúttal kombinálva Kisiróra; vonattal és komppal Visegrádra onnan Zebegény stb.).

Szállás: 15 forint naponta fejenként. Étkezés: reggeli 8 forint, ebéd 14 forint, vacsora 11 forint. Egy napi panis összesen 48 Ft. de nem kell igénybe venni mindhárom étkezést. Bővebb felvilágosítást az üdülőtelep vezetősége ad, igényeiket az alábbi címen jelezzétek: Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda Nemzetközi üdülőtelepe, Verőce

S A K K

Rovatvezető:
dr. Mosonyi Kálmán
Szpasszki, az új világbajnok

Eldönt a nagy csata: Borisz Vasziljevics Szpasszki, a 32 éves leningrádi matematikus legyőzte Tigran Petroszjánt, s ezzel beállt a világbajnokok sorába, Morphy, Anderssen, Steinitz, Lasker, Capablanca, Aljechin, Euwe, Botvinnik, Smiszlov, Tal és Peiroszján után ő lett a sakkozás 12. világbajnoka. Győzelmét az egész világ sakkközli rokonszennvel fogadták, mindenki megérdemeltnek tartja, s mindenki sokat vár az új „sakk császárt” uralkodásától.

Hosszú út vezetett a leningrádi úttörő-palotától a világbajnokságig. Indulása nagyon gyors volt, 10 éves korában már I. osztályú sakkzó, 16 éves korában mint nemzetközi mester képviselt hazáját a bukaresti nemzetközi versenyen, 18 éves korában nemzetközi nagymester és ifjúsági világbajnok. Ekkor azonban lelassult a tempó, a fényes indulást nem követték gyors sikerek a csúcson. Az okot nem tudhatjuk, lehet, hogy a tanulmányi foglalkozások el, lehet, hogy Tal üstököszerű fel-törése, dinamikus egyénisége szorította Szpasszki hátterébe. Tény az, hogy kétszer nem sikerült bejutnia a zónaközi verseny résztvevői közé, ugyanakkor azonban az is tény, hogy majdnem minden szovjet bajnokság döntőjében az elővasok között végzett. Ha ez idő alatt játszott játszmáit nézzük, meg kell állapítanunk, hogy szinte állandóan balszerencseje volt, félpontokkal maradt el az eredménytől, ugyanakkor a zseniális sakkzó ifjúból érett nagymester lett, tudása elmélyültebb, játéka megalapozottabb lett. Hat évvel ezelőtt, mikor Petroszján világbajnok lett, elindult Szpasszki is a világbajnokság felé. Az első „földg” nem sikerült teljesen megnyerte a Szovjetunió bajnokságát, a világbajnoki párosmérkőzés felé vivő úton legyőzte Kerest, Gellert és Talt, a világbajnokságra folytatott küzdelemben azonban 11,5:12,5 arányban alulmaradt Petroszjánal szemben. A vereség nem kedveltette el, 13 nappal a párosmérkőzés befejezése után már Szociális versenyzett, s két héttel később már a Santa Monica-i nagymester-verseny győzteseként demonstrálta, hogy a minimális alulmaradással a harc még nincs befejezve. Újabb nemzetközi versenyeket nyert, de amikor a Szovjetunió 30 éves jubileumi nagymester-versenyén nem produkált annyit, amennyit a közvélemény várt tőle, belátta, hogy a világbajnoki cím elnyeréséhez alaposabb előkészület kell.

A közvélemény — különösen a Szovjetunióban — nagy örömmel fogadta Szpassz-

kij győzelmét. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy Petroszján nem tornajátékos, elsősorban a párosmérkőzések embere. Így hat éves világbajnoksága alatt nem tudott olyan eredményeket felmutatni, amiket a közvélemény egy világbajnoktól elvár. Szpasszki sokkal inkább a szovjet sakkiskola tipikus képviselője, mint ellentéte. A szovjet sakkiskoláról sokat beszéltek, s Szpasszki győzelme után igen aktuális, hogy röviden megnézzük, mi a lényege. Közismert, hogy a versenyzőknek más a stílusuk, egyik támad, másik végjátékra törekszik, a harmadik pozíciós lavírozással szerez apró előnyöket, s ezek halmozásával éri el a győzelmet. (Nálunk pl. Barcza tud támadni, de szemmeláthatóan nem éri ilyenkor jól magát, jobban szeret a végjátékban győzni. Szabónak viszont alig van 40 lépésen felül játszmája.) A szovjet sakkiskola legfontosabb tanítása, hogy ne a játékos temperamentuma, hanem az állás objektív adottságai határozzák meg a következő játékmodort. Nos, ennek tökéletesen megfelel a mai Szpasszki: ha az állás támadást kíván, két marékra való figurát áldoz egy mattadásért, 20–30 lépést tesz egy erős pont megszállásért, egy parányi álláselőnyért.

Nézzünk meg a mondottak illusztrálására két játszmát a világbajnoki párosmérkőzésről. Nemcsak a játékosok ugyanazok, de még a megnyitás is szelical mindkettőben, az összehasonlítás azonban azt mutatja, hogy ugyanannak a fának is lehet más fű gyümölcse, legalábbis a sakkjátéknál.

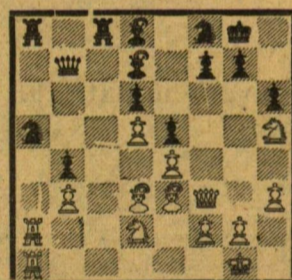
Szpasszki–Petroszján. 17. játszma. 1. e4, c5, 2. Hf3, e6 3. d4, ed: 4. Hd4, a6 5. Fd3, He6 6. Hc3, bc: 7. 0–0, d5 8. Hd2, Hf6 9. b3, Fb4 10. Fb2, a5 11. c3, Fef 12. ca, 0–0 13. Ve2, h6 14. a5, Fa6 15. Bf1. (Az első játszmában hasonló állás alakult ki, s Szpasszki ott vezetett, most cserekerékbe kezd, eltér az akkori folytatástól) Vb6 16. ed: 17. ed: Fd3: 18. Vd3: Bf3 19. He4, Va6 20. Vf3, Bd5: (Világos vezérszárny gyalogtöbbletét jutott, sötét aktívabb bástyájához. Melyik ér többet?, ezt kell eldönteni.) 21. Badi, Bf5 22. Vg3, Bg5 23. Vc7, Be8 24. Ff6: g7. (A sötét gyalogállást el kellett rontani, mert Ff6-ra 25. Hd6, Bf8 26. He4, Bg6 27. Hf6: Bf6: 28. Be5! a válsz) 25. Bd7, Bc8 26. Vb7, Vb7: 27. Bb7: Kf9 (a47-re Hb6! jönné) 28. a4! Fb4 29. Be3, Bd3 30. g3. Bd1+ 31. Kc2, Be3 32. Bf3, f3? (Erre tovább gyengül a királyszárnv) 33. Kc7 37. h6, Kh7 58. Kf4 és sötét feladta. Kf6 37. Bb6+, Kc7 38. Bg3+, Kf8 39. Bb8+, Ke7 40. Be3+ Kf6 41. Bb6+, Kc7 42. Bc3+, Kf8 43. Bb6: f4 44. Bg3+. Kc7 45. Bc6, f3+ 46. Kc3! Bb5: 47. Bb5: Bd3 48. Ha5: Kc6 49. Bb5, Fa5: 50. Ba5: Bb3: (A többi már egyszerű) 51. Ba8, Ba3 52. a5. Kc5 53. a6. Kc6 54. a7! Kc7 55. h4, Kh7 56. h5, Kh7 58. Kf4 és sötét feladta

Három nappal ezután a pozíciós türelem-játék után más az állás — egészen más Szpasszki játszik.

Szpasszki–Petroszján 9. játszma. 1. e4, c5 2. Hf3, d6 3. d4, ed: 4. Hd4, Hf6 5. Hc3, a6 6. Fg3, Hbd7 (Szokásosabb e6, úgy látszik Petroszján kevésbé ismert vízek felé akar haladni.) 7. Fc4, Va5 8. Vd2, h6 9. Ff6: Hf6: 10. 0–0, e6 11. Bhe1, Fe7 12. f4, 0–0 13. Fb3, Be3 14. Kbl, Ff8 (A feltételek megértettek az áldozatos támadásra, az meg is kezdődik.) 15. e4! Hg4: 16. Vg2, Hf6 17. Bgl, Fd7 18. f5, Kh8 19. Bdf1, Vd8 20. fe: fe: 21. e5! ed: 22. He4! (Hol vagyunk a 17. játszma óvatosságától! Egyik huszár sem üthető, mert He4-re Bf8! és matt a következő lépésben, ed:-re pedig

Hf6: eldönt mindent.) Hh5 23. Vg6: ed: 24. Hg5! és sötét feladta, mert hg: 25. Vh5:+ Kg8 26. Vf7+ Kh7 27. Bf3 ellen nincs védelem.

TANULJ KOMBINÁLNI!
Szpasszki–Arutyunjan

Moszkva, 1965.

Világos: Kgl, Vf3, Bal, Ba2, Fd3, Fe3, Hd2, Hh5, gy: b3, d3, e4, f2, g2, h3 (14)
Sötét: Kgr, Vb7, Ba8, Be3, Fd7, Fd8, Ha5, Hf8, gy: b4, d6, e5, f7, g7, h6 (14)
Egyenlő anyagi erők mellett világos tisztjei, mint az ugrásra kész macskák lesik a sötét állást. Hol kötnék bele? Segítséget annyi, hogy „kétoldall tudógyulladás” végzi ki a sötét állást.

Megfejtések a múlt évi utolsó számból:
Popiel–Marco: Fd4–g1! után világos vagy mattot kap, vagy vezért veszti, tehát ő adhatta volna fel.
Capablanca–Thomas: 29... Bc2: a2! után nem nyerhetett volna világos.
Viszont Capablanca 29. Va8? helyett 29. Be8: Ve8: 30. Va4! után elegánsan nyerhetett volna egy bástyát, s vele a játszmat.
Füstér–Balogh: 24... Vc2–b2! és nincs védelem.
Keres–Holmov: 2... Vg4! után Keres választhatott: lelti a vezért és patt, vagy veszni hagyja az a1 gyalogot.

SZEGEDI Egyetem

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Felsőbb szerkesztő: Papp Lajos Szerkesztőség: Szeged, Liliom u. 10. József Attila Tudományegyetem KISZ-klubja. Telefon: 15-451. Kiadást felel: Kovács László, a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Telefon: 13-116, 13-500. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára 1 forint. Előfizetés egy évre 17 forint.
Szegedi Nyomda

Pályázati felhívás

A Magyar Partizán Szövetség pályázatot hirdet olyan irodalmi alkotásokra (tanulmány, elbeszélés, életrajz-feldolgozás, riport, dokumentumjáték stb.), melyek a fasiszmus hazánkban vagy Európa más országában folytatott tevékenységéből, valamint az ellene folytatott harcából merítik tárgyukat, vagy a fasiszmus újjáélesztésére irányuló mai törekvéseket ábrázolják.

A pályázaton egyéni pályázók és munkaközösségek is részt vehetnek. A pályamű terjedelme az egy szerzői ívet lehetőleg ne haladja meg. A pályázatra csak addig meg nem jelent munkák küldhetők be.

Pályadíjak:
egy 5000 Ft-os I. díj
két 3000 Ft-os II. díj
három 1000 Ft-os III. díj

A beérkezett pályaműveket a Magyar Partizán Szövetség és a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség és a Magyar Irók Szövetsége megbízottaitól álló zsűri bírálja felül. Az eredményt 1970 áprilisában sajtó útján hozzák nyilvánosságra.

Beküldési határidő: 1969. december 31.

Cím: Magyar Partizán Szövetség Bpest, V., Szabadság tér 16.

A pályázók a beküldött munkát lássák el jellegűleg és zárt borítékban mellékeljük nevüket és lakcíkjukat.